

Asia: VN/18946/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit esityksen lakipykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin

Uudistus parantaa vapaan sivistystyön näkyvyyttä ja asemaa oppilaitoskentällä. Opintosuoritusten kirjaaminen valtakunnalliseen tietokantaan ja opintosuoritusten arviointi palvelee erityisesti työikäisten ja nuorten vapaan sivistystyön opintojen hyödynnettävyyttä, kun suoritukset ovat helpommin luettavissa osaksi tutkintotavoitteisia opintoja tai työelämän jatkokoulutusta. Uudistus palvelee myös tavoitteeksi asetettua jatkuvaa ja elinikäistä oppimista.

Uudistuksen myötä vapaan sivistystyön opintojen kiinnostavuuden voi olettaa entisestään lisääntyvän nyt opinnoissa aliedustettujen väestöryhmien, kuten nuorten aikuisten keskuudessa. Samalla uudistus on omiaan monipuolistamaan kurssitarjontaa, kun voi olettaa kysynnän entistä enemmän lisääntyvän myös erityisesti osaamisperusteisuuden lähtökohdista suunnitelluilla kursseilla.

Osaamisen tunnustamisen ohella vapaan sivistystyön keskeisinä tavoitteina tulee säilyä sosiaalisten yhteyssuhteiden ylläpitämisen, yhteisöllisyyden rakentamisen ja voimaantumisen mahdollistumisen. On siten erittäin tärkeää huomioida myös esimerkiksi ikäihmisten, yksinäisyyttä kokevien ja vakavan syrjäytymisuhan alla olevien ihmisten opinnoille asettamat tavoitteet. Tutkintokuvausten ja -tavoitteiden laatiminen osaamisperusteisiksi ei saa haitata näiden ihmisten kokemia mahdollisuuksia tulla mukaan vapaan sivistystyön opintoihin.

Vapaan sivistystyön vapaatavoitteisuuden tulee uudistuksessa säilyä. Myös kynnyksen tulla mukaan opintoihin tulee edelleen olla mahdollisimman matala, jotta opintojen hyvinvointivaikutukset säilyvät täysipainoisina. Vapaan sivistystyön oppilaitosten ja opintojen luonne sallii muita oppilaitosryhmiä ”vapaammin” opiskelijan asettaa itse tavoitteet opinnoilleen. Ne voivat olla

ainealoittaiseen oppimiseen liittyviä tai vaikkapa sosiaalisia tai henkiseen hyvinvointiin liittyviä. Muiden kuin ainealoittaisen oppimiseen liittyvien oppimistavoitteiden mittaaminen suorittein ja niiden liittäminen tietokantaan on hyvin haastavaa.

Kommentit esityksen taloudellisten vaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten vapaatavoitteisen koulutuksen tallentamisen vaatimiin taloudellisiin vaikutuksiin?

Opintosuoritusten kirjaamisen Koski-tietokantaan tulisi olla opiskelijalle ja oppilaitokselle maksutonta. Erityisesti kansalaisopistoissa suoritukset ovat usein opintopisteinä mitattuna pieniä, jolloin kustannukset kirjaamisesta opiskelijalle tai opistolle saattavat nousta suuriksi opintojen muihin kustannuksiin verrattuna.

Kommentit esityksen viranomaisvaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten vapaatavoitteisen koulutuksen tallentamisen vaatimiin teknologisiin edellytyksiin tai siihen, ettei esityksessä mainittuihin opintosuoritustietoihin sovellettaisi laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (884/2017) säädettyä 10 §:ä eikä 29 § 2 ja 4 momenteja tietojen luovuttamisesta tietovarannosta?

On tärkeää, että opintosuoritteiden tallentaminen Koski-tietokantaan tulee olla tehtävissä vaivatta oppilaitoksissa jo nykyisin käytössä olevia opetushallintojärjestelmiä käyttämällä. Viranomaisten on hyvä käyttäjien tarvekartoituksen pohjalta keskitetysti ohjeistaa ja tukea opetushallintojärjestelmien ylläpitäjiä tekemään muutokset siten, että syntyvä järjestelmä olisi oppilaitosten, opiskelijoiden ja Koski-järjestelmän ylläpidon kannalta mahdollisimman sujuva käyttää.

Kommentit esityksen muihin vaikutusten arviointeihin

Opintokuvausten laatiminen osaamisperusteisiksi vaatii erityisesti tuntiopettajilta lisää osaamista opintokuvausten laatimiseen, osaamisperusteisen opetuksen toteuttamiseen ja suoritusten arviointiin. Tähän tarvitaan koulutusta sekä mahdollisesti resursseja opiskeluun päätoimen ohessa. Tällä hetkellä tuntiopettajien työpanosta ei juurikaan korvata opetustuntikohtaista suunnittelu- ja opetustyötä enempää. Opintojaksokohtaiseen valmistelutyöhön tarvitaan lisää voimavaroja.

Kommentit esityksen tietosuoja- ja tiedonhallintavaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten opiskelijalta edellytettävään pyyntöön?

Pyynnön tulee olla opiskelijalle yksiselitteinen. Tulee myös varmistaa, että opiskelija riittävällä tarkkuudella ymmärtää Koski-tietokantamerkintänsä vaikutukset ja sen tarjoamat mahdollisuudet. Pyyntö tulee voida tehdä mahdollisimman vaivattomasti, keskitetysti ja tietosuojatusti, mahdollisesti

ilmoittautumisen yhteydessä ”rasti ruutuun -merkinnällä” kaikkien niiden kurssien osalta, joita on mahdollista viedä Koski-tietokantaan.

Muut kommentit

-

Grenfors Satu
Tuusulan kunta - Tuusulan sivistyksen toimialue/Tuusulan Opisto, rehtori
Timo Rusanen